

SARUNA PIRMS PIRMIZRĀDES

Ar izrādes „Pusslepkava” režisoru Regnāru Vaivaru sarunājas Dailes teātra literārā padomniece Evita Mamaja

Evita Mamaja: Man ļoti patīk izrādes plakāts – balti kaķēni ar zilām acīm kā no bērniības kalendāra un blakus tāds nevainīgs nosaukums „Pusslepkava”. Ironija ir nolasāma uzreiz. Vai tā būs klātesoša arī izrādē?

Regnārs Vaivars: Ironija neapšaubāmi ir. To paredz jau pats autora teksts. Ja līdz šim man līdz galam vēl nebija pārliecības, ka mēs spējam iznest šo ironiju, tad pirmie ģenerālmēģinājuma skatītāji to apliecināja. Acīmredzami, ka šī ironija tika uztverta. Protams, tā bija ļoti pateicīga teātra publika. Redzēsim, ko darīs citi...

E.M.: Aleksandrs Molčanovs nav pārāk pazīstams autors, par viņu ir ļoti maz informācijas, tāpat arī par viņa darbiem. Kā Tu atradi šo lugu [*oriģinālais nosaukums – „Slepkava”*] un kāpēc izvēlējies tieši šo? Jo tas nav tāds „liels” stāsts...

R.V.: Patiesībā es meklēju īsu stāstu, jo es nojautu, ka iestudēšanai būs maz laika. Un man patika, ka beigās ir laimīgas.

E.M.: Mazliet tā kā pasakā...

R.V.: Tā ir pasaka vai bišķiņ tāda kā vodeviļa. Beigās viss nokārtojas. Es vienkārši lasīju dažādas lugas, ilgu laiku neko nevarēju atrast. Es jau biju tik ļoti noguris no tā, ka nevaru atrast neko, kas man tiešām patīk. Tad es atradu šo, un te man šis stāsta vieglums lika pasmaidīt. Es vienkārši labi sajutos. Un man tā likās – nu, tas vismaz ir kaut kāds rādītājs un garantija – ja es labi sajutos, tad varbūt tā jutīsies vēl kāds cits.

E.M.: Tomēr pats stāsts ir visai paskarbs, tajā ir daudz rupjību, lamuvārdu.

R.V.: Jā, bet mēs no tā daudz ņemām ārā, centāmieš šai ziņā nedaudz pamainīt, pakoriģēt tekstu. Pats autors bieži mēģina aizvietot rupjos vārdus ar līdzīgi skanošiem vārdiem. Man liekas, ka viņam tas izdevies ļoti veiksmīgi – to pašu var nospēlēt bez šiem konkrētajiem vārdiem, atrodot kaut ko līdzīgu. Es pats neesmu tāds cilvēks, kurš šausmīgi uztraucas par rupjībām teātrī. Manās iepriekšējās izrādēs ir bijis pietiekami daudz necenzētas leksikas. Esmu dzirdējis, ka saka – varbūt bišku par daudz, bet mani tas nekad nav uztraucis.

E.M.: Luga ir par cilvēkiem no dziļas provinces – tādas visai apšaubāmas vides, kuras pārstāvji noteikti nenāk uz teātri. Savukārt tie skatītāji, kuri nāk uz teātri, šādu vidi visticamāk ar sevi neasociē un ar šādiem cilvēkiem neidentificējas.

R.V.: Vispār mēs centāties izturēties pret šo vidi diezgan neitrāli, vismaz vizuālās izpausmēs. Jo man liekas, ka tas stāsts ir galvenokārt par uzmanības trūkumu. Par to, kā cilvēki vēlas būt pamanīti. Šie jaunieši no dziļiem laukiem ir atbraukuši uz pilsētu. No vienas puses, ir tās lielās cerības – te es par kaut ko kļūšu. Un tad viņi saskaras ar realitāti un saprot – lai te par kaut ko izsistos, ir tik daudz jādara. Visu laiku apakšā ir vēlme būt pamanītam, realizēties dzīvē. Bet tajā pašā laikā viņiem ir diezgan skaidrs, ka viņi nav tie cilvēki, kuri to izdarīs. Tāpēc arī Andrejs ir izdomājis sev Dievu. Tāpat kā brālītis izgudro Karlsonu, Andrejs izgudro Dievu. Viņš to izgudro *pa jaunam*. Viņš it kā tic tam, ka viņam dzīvē ir kaut kāds uzdevums. Bet šis uzmanības trūkums ir bijis jau kopš bērnības. Un viņš nespēj samierināties un *cepjas* par to, ka Dievs tādā klasiskā uztverē īsti neatbilst tam, kā viņš gribētu redzēt Dievu. Viņš grib, lai Dievs būtu kā tāds *čoms*.

E.M.: Tu liki jaunažiem aktieriem lasīt Fjodora Dostojevskas romānu „Noziegums un sods”.

R.V.: Protams, ka tur ir diezgan līdzīgas paralēles... Lugā šie jaunieši paši sevi sauc par *urlām*. Viņi apzinās, ka nekas cits jau viņi nav, tādi vienkārši lauku *urlas* un *lohi*. Tajā ziņā Raskoļņikovs jau arī tāds *urla* vien ir. Bet, ja cilvēki dzīvo tādu, nu, nezinu, kā īsti nodēvēt šādu dzīvi, – vienkārši *tusē* pa *maskačku* vai varbūt ir tikuši augstskolā un kaut ko mācās tikai tādēļ, lai mācītos, kaut gan tas viņus nemaz neinteresē, jo viņus interesē tikai spēlēt kārtis, iedzert un vienkārši forši pavadīt tos četrus gadus... tomēr tas nenozīmē, ka viņi nedomā par Dievu. Sociālais stāvoklis nekādā veidā nenozīmē to, ka viņiem nebūtu jūtu.

E.M.: Naudas summa, kuras trūkuma dēļ sākas visi lugas konflikti, patiesībā ir ārkārtīgi niecīga – pat tad, ja cilvēkam pavisam nav naudas. Tas it kā nav nekas tāds, kādēļ cilvēkam piekrist kādu nonāvēt.

R.V.: Tur jau ir tā lieta – tieši tādēļ, ka šī summa ir smieklīga. Izvēle nogalināt nav saistīta ar summas lielumu. Šis ir stāsts par to, kā cilvēki galvā kļūst par slepkavām. Kā Amerikas skolās – atnāk skolnieks, nošauj savus biedrus. Kāpēc? Te ir parādīts, kā notiek šis process. It kā normāls, mazliet *lūzerīgs* džeks – viņam pēkšņi *nestāv*, un tad šī parakstīšanās uz slepkavību ir vienīgais veids, kā tikt galā ar meiteni un reizē ar Dievu...

E.M.: Dailes teātrī Tu jau esi veidojis vairākas izrādes, iepazīs darbā daudzus aktierus. Šajā izrādē sanāk tieši puse uz pusi – ar diviem aktieriem jau esi sadarbojies (Indra Briķe, Artūrs Dīcis), ar diviem (Kaspars Zāle, Inita Dzelme) – strādā pirmoreiz. Vai aktieru pieredze kaut kā ietekmē Tavu darba stilu?

R.V.: Grūti salīdzināt, jo es jau pats arī mainos, mainās manas prasības attiecībā uz aktieri. Acīmredzot, kļūstot vecākam, arvien mazāk gribas spiest uz aktieriem, vairāk dabūt no viņiem vēlamo kaut kādā citā veidā. Pie tik saspringta grafika mums šoreiz nav bijis neviena konflikta. Ej nu saproti – vai tāpēc, ka aktieri ir

ļoti paklausīgi, vai tāpēc, ka es esmu ļoti mierīgs. Nezinu. Ar Kasparu un Initu es nekad nebiju strādājis un nebiju arī īpaši daudz redzējis, ko viņi darījuši. Bet viss kārtībā – izskatās, ka intuīcija nostrādāja.

E.M.: *Universitātes* Mazajā un Kamerzālē ir pabeigtas, un nākamsezon Tev ir gaidāms liels darbs Dailes teātra Lielajā zālē, kas tiek uzskatīta par ļoti nepateicīgu skatuvi.

R.V.: Nujā, to es vēl nezinu... Es visu laiku esmu vairījies no lielajām skatuvēm. Galvenais jau ir tikt skaidrībā pašam ar sevi. Man liekas – ja ir skaidrs, par ko grib runāt, tad skatuves izmēram nav tik izšķiroša nozīme. Izrāde būs Ingmāra Bergmana „Laulības dzīves ainas”. Stāsts ir visiem ļoti saprotams, tāpēc es lielajai skatuvei izvēlējos tādu materiālu. Un tālāk tas jau ir tikai režisora meistarības jautājums...